

PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTORIEI

MINISTERUL CULTURII | MINISTRY OF CULTURE

**INSTITUTUL PATRIMONIULUI | INSTITUTE OF CULTURAL
CULTURAL | HERITAGE**

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ NAȚIONALĂ

NATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTORIEI
ȘI CULTURII NEAMULUI**

**FOLK COSTUME – EXPRESSION OF THE HISTORY
AND CULTURE OF THE NATION**

EDIȚIA III / EDITION III

**PROGRAMUL ȘI REZUMATELE COMUNICĂRILOR
PROGRAM AND ABSTRACTS**

**Chișinău, 22 iunie, 2023 /
Chisinau, June 22, 2023**

Organizarea conferinței științifice și editarea culegerii de articole este posibilă grație susținerii financiare acordate de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova și Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare în cadrul proiectului din Programul de Stat (2020–2023): 20.80009.1606.02 „Evoluția tradițiilor și procese etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale”.

The organization of the scientific conference and the publication of the collection of articles was possible thanks to the financial support provided by the Ministry of Culture of the Republic of Moldova and Research and the National Agency for Research and Development within the State Project Program (2020–2023) 20.80009.1606.02 “Evolution of ethnic traditions and processes in the Republic of Moldova: theoretical and applied support in promoting ethno-cultural values and social cohesion”.

Redactare / Proof-reading:

Tamara Osmochescu (textele în limba română), Ana Gorea (textele în limba engleză), dr. Tatiana Zaicovschi (textele în limba rusă)

Coperta: Decor de mânecă. Sursa: Ie din Basarabia. <http://semne-cusute.blogspot.com>

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Parteneri / Partners:

COMISIA NA IONAL PENTRU SALVGARDAREA
PATRIMONIULUI NA IONAL IMATERIAL /

The National Commission for the Safeguarding of the Intangible Cultural
Heritage

INSTITUTUL DE CERCETRE, DEZVOLTARE I INOVARE,
UNIVERSITATEA „CONSTANTIN BRÂNCU I” DIN TÂRGU JIU /

Institute of Research, Development and Innovation,

“Constantin Brâncu i” University of Târgu Jiu

UNIVERSITATEA PEDAGOGIC DE STAT „ION CREANG ”
DIN CHI IN U /

”Ion Creang ” State Pedagogical University of Chisinau

Comitetul tiin ifc / Scientific Board:

dr. Ion URSU, dr. Natalia GR DINARU, dr. Adrian DOLGHI, dr., prof.
univ. George NICULESCU, dr. Tatiana ZAICOVSCHI, Raisa OSADCI,
Carolina COTOMAN

Comitetul de organizare / Organizing Board:

dr. Ion URSU, dr. Adrian DOLGHI, dr. Natalia GR DINARU,
dr., prof. univ. George NICULESCU, dr. Tatiana ZAICOVSCHI, Carolina
COTOMAN, Ina ISAC

PROGRAMUL CONFERINȚEI / CONFERENCE PROGRAM

Joi, 22 iunie 2023 / Thursday, June 22, 2023
9.30 - 12.30

EDINȚA PLENARĂ / PLENARY SESSION

Moderatori / Moderators:
dr. Natalia GRĂDINARU,
dr., prof. univ. George NICULESCU

Biroul 538

Accesați linkul / Access the link:

<https://meet.google.com/fmh-xybq-bfq>

CUVÂNT DE DESCHIDERE / OPENING SPEECH

Dr. Ion URȘU, Director al Institutului Patrimoniului Cultural, președintele
Comitetului de organizare / Director of the Institute of Cultural Heritage,
Chairman of the Organizing Committee

MESAJE DE SALUT / GREETING MESSAGES

Petru VICOL – Președintele Comisiei naționale pentru salvarea
patrimoniului cultural imaterial, Directorul Muzeului Național de Etnografie
și Istorie Naturală

Valentina URȘU, dr. conf. univ., Directorul Colegiului de doctorate Istorie.
Patrimoniu Cultural. Modernitate, Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă” din Chișinău

Iulian COSTACHE – reprezentantul Institutului Cultural Român din Berlin

Andreea TANASESCU, fondator al comunității *La blouse roumaine*,
inițiatorul Zilei Universale a Iei

Aniela BALACESCU – Directorul Institutului de Cercetare, Dezvoltare,
Inovare din cadrul Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

COMUNIC RI ÎN PLEN
COMMUNICATIONS IN PLENARY SESSION:

Ia z mislit din proverbele române ti

Dr. Aron JINARU, Centru PISC (Luxemburg)

Ia – simbol al tradi iei i spiritualit ii românesti

Dr., prof. univ. Lucian Ion MEDAR, Facultatea de tiin e Economice,
Universitatea „Constantin Brâncu i” din Târgu Jiu, România

Însemne ale categoriilor de vârst refectate în portul tradi ional

Raisa OSADCI, Institutul Patrimoniului Cultural

**Cultural transfer in the clothing designs of fashion designer Zeynep
Tosun**

Dr. H. Nurgül BEG Ç, Associate Professor: Dilem DO AN, graduate
student

13.00–17.00

**Desf urarea lucr rilor pe sec iuni /
Scientific proceedings in sections**

**SECȚIUNEA I / SECTION I:
COSTUMUL TRADIȚIONAL CA REFLEXIE A ISTORIEI ETNICE
I FACTOR DE IMPACT IDENTITAR /
TRADITIONAL COSTUME AS A REFLECTION OF ETHNIC
HISTORY AND IDENTITY IMPACT FACTOR**

**Joi, 22 iunie 2023, 13.00–17.00 /
Thursday, 22 iunie 2023, 13.00–17.00**

Moderatori / Moderators:

**Dr. Adrian DOLGHI, dr. Tatiana ZAICOVSCHI
Biroul 538**

Accesați linkul / Access the link:

<https://meet.google.com/fmh-xybq-bfq>

Ia - surs de inspirație pentru creatorii de art

Dr., prof. univ. George NICULESCU, Institutul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, România

Articolele de giuvaiererie menționate în foile de zestre ale ficelor de boieri din țara Moldovei (sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea)

Dr. hab. conf. cerc., Alina FELEA, Institutul de Istorie, USM

Sânzienele îmbrăcate în ie înnobilează frumosul și puritatea

Cercetător științific II Corina Ana BORCOSI, Institutul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, România

Fotografiile vechi – surs de cercetare a tradițiilor în vestimentația evreilor din Basarabia

Dr. Irina IHOVA, Institutul Patrimoniului Cultural

Portul popular în diverse versiuni ilustrative ale baladei

„Mețterul Manole”

Dr. hab., conf. cerc. Victoria ROCACIU, Institutul Patrimoniului Cultural

Cercetarea și clasificarea portului lipovenilor din Republica Moldova ca modalitate de salvagardare a culturii tradiționale și de reprezentare a realităților etnoculturale contemporane (contribuții la definirea problematicii)

Irina IJBOLDINA, Institutul Patrimoniului Cultural

Dimensiunea imagologică a descântătoarelor: chipuri, vestimentație, inute, mod de habitat (aspecte etnoculturale și antropologice)

Dr. Valentin ARAPU, Institutul Patrimoniului Cultural

Influența vestimentelor europene asupra vestimentației elitei comerciale autohtone (sfârșitul sec. al XVIII-lea – începutul sec. al XIX-lea)

Drd. Sorin GRAJDARI, Institutul Patrimoniului Cultural

Imaginile „perfect pitorești” raportate la portul cotidian al țiganilor (romilor) nomazi atestate în cartea de memorii a Reginei Maria „Mărea Mea” (1917), lucrare cu certă valoare etnografică și artistică

Dr. Ion DUMINICA, Institutul Patrimoniului Cultural

Metodele pielăritului și produsul acestuia reflectate în credințe și superstiții

Ina ISAC, Institutul Patrimoniului Cultural

:

Uniforma colar în RSS Moldovenească

Dr. Adrian DOLGHI, Institutul Patrimoniului Cultural

Funeral clothes of the Lipovans of the Republic of Moldova

PhD Tatiana ZAIKOVSKY, Institute of Cultural Heritage

**SEC IUNEA II / SECTION II:
CULTURA TRADI IONAL : ARHAISM I ACTUALITATE /
TRADITIONAL CULTURE: ARCHAISM AND PRESENT**

Joi, 22 iunie 2023, 13.00–17.00 /

Thursday, June, 22, 2023, 13.00–17.00

Moderatori / Moderators:

Dr. Valentina URSU, Carolina COTOMAN

Biroul 438

Accesa i linkul / Access the link:

<https://meet.google.com/kqx-prro-ix>

**Imaginile inexplorate ale romilor din ora ul Soroca (anii 60 ai sec. XX)
relevate în desenele pictorului Mihail Gor man (1902–1972): între
umilin i demnitate**

Dr. Svetlana PROCOP, Institutul Patrimoniului Cultural

Caracterul popular al culturii sovietice

**Dr., conf. univ., Valentina URSU, Universitatea Pedagogic de Stat
„Ion Creang ” din Chi in u**

**Traditional culture in urban environment – a way of identity
maintenance**

PhD Nina IVANOVA, Institutul Patrimoniului Cultural

Etnoecologia – concept i arii culturale

Dr. Natalia GR DINARU, Institutul Patrimoniului Cultural

**Prelucrarea artistic a pietrei în zona Codrilor Orheiului,
refectat în flmul documentar din RSS Moldoveneasc**

Dr. Sergiu SUVAC, Institutul Patrimoniului Cultural

**Contribu ii la studierea grupurilor profesionale în Basarabia
interbelic . Comunitatea profesional a arti tilor de etnie rus**

Olga GARUSOVA, Institutul Patrimoniului Cultural

(1891–1937)

· ,
· ,

Monahi i pelerini g g uzi la Muntele Athos. Însemn ri de c l torie
Alexandru MAGOLA, Institutul Patrimoniului Cultural

Asem n ri i deosebiri referitoare la unele aspecte etnoculturale din dreapta i din stânga Nistrului (Republica Moldova) remarcate de turi ti str ini
Ecaterina PIHUROV, Institutul Patrimoniului Cultural

Moartea în mentalitatea tradi ional
Carolina COTOMAN, Institutul Patrimoniul Cultural

· · :
, - · · ,

**REZUMATELE COMUNICĂRILOR /
ABSTRACTS OF COMMUNICATIONS**

Dimensiunea imagologică a descântătoarelor: chipuri, vestimentație, inute, mod de habitat (aspecte etnoculturale și antropologice)

Dr. Valentin ARAPU,
Institutul Patrimoniului Cultural

În sursele istorice și etnografice descântătoarele apar în postura de femei înaintate în vârstă care își practică meseria, cu precizie, în comunitățile rurale. Totuși, printre descântătoare se întâlnesc și femei mai tinere, iar în unele regiuni ale spa-ului românesc, inclusiv în Basarabia, metodele descântatului erau practicate și de bătrâni.

În marea lor majoritate, descântătoarele proveneau din categorii sociale modeste, având și studii pe măsura. Ca regulă, descântătoarele se manifestau în calitate de femei evlavioase, cu credință în Dumnezeu, deși Biserica a condamnat dintotdeauna practicarea oricărui manifest religios al magiei.

În secolele trecute, în comunitățile rurale descântătoarele se bucurau de apreciere și stimă din partea ștenilor, deoarece le acordau, la nevoie, asistență terapeutică, bazată pe medicina populară și cea magică. Dacă în privința terapiei magice existau multiple controverse, atunci tratamentul în baza plantelor medicinale a fost răspândit pe larg din cele mai vechi timpuri în majoritatea culturilor lumii.

În spațiul public, descântătoarele nu se evidențiau cu nimic prin inutele și vestimentația caracteristică, preferând să ducă un mod de viață retras de ochii lumii. În mod paradoxal, descântătoarele își protejau rudele apropiate pe care, în majoritatea cazurilor, refuzau să le descânte, fiind convinse că astfel vor atrage mai multe nenpaste asupra membrilor familiei.

În mediul descântătoarelor se bucurau de o notorietate mai largă acele „babe” care descântau, în mod special, copiii, fapt explicat, în mare parte, în Evul Mediu și Epoca Modernă timpurie, prin asistența medicală precară și lipsa cadrelor medicale, mai ales în mediul rural.

Cuvinte-cheie: descântătoare, imagine, vestimentație, ținută, mod de habitat.

Sânzienele îmbr cate în ie înobileaz frumosul i puritatea

Dr. Corina-Ana BORCO I
Universitatea „Constantin Brâncu i” din Târgu Jiu

Ia româneasc , acest obiect vestimentar autentic românesc, ne ajut s ne cunoa tem propriile origini – de unde venim, cui apar inem, ce am primit i ce trebuie s d m mai departe – cu alte cuvinte, ne reconectez cu trecutul. Ia româneasc este în acela i timp art românesc i istorie. O asociem cu hora satului, cu pove tile populare, cu frumosul, cu puritatea.

Sânzienele reprezint zânele bune din mitologia româneasc , femei frumoase, divinit i nocturne ascunse prin p durile întunecate, neumblate de om. Sânzienele sunt considerate, potrivit tradi iilor populare, femei cu puteri supranaturale, care vindec i ajut la înmul irea plantelor i animalelor, t m duiesc bolile i suferin ele oamenilor i protejeaz culturile de fenomene naturale rele.

Frumuse ea sânzienelor este pus în valoare de iile pe care le îmbrac în nop ile de var . Prin aceast îmbinare de frumuse i se creeaz sublimul frumosului, care încânt i farmec vederea.

Sânzienele îmbr cate în ie înobileaz frumosul i puritatea.

Comunicarea prezint ia româneasc , poveste te despre sânzieni i despre semnifca iile credin elor populare referitoare la sânzienzele îmbr cate în ia româneasc .

Cuvinte-cheie: *ie, sânzieni, puritate, povești populare, mitologie.*

Moartea în mentalitatea tradițională

Carolina COTOMAN,
Institutul Patrimoniul Cultural

Ca toate lucrurile din lumea aceasta, ca tot ce se află sub puterea timpului, viața omului are și ea un caracter trecător. Moartea încheie un ciclu, este sfârșitul timpului pământean al omului, întoarcerea în lumea strămoșilor, generatoare de noi vieți. Din această perspectivă mitologică, între naștere, moarte și re-naștere nu există nici o ruptură. Nimeni nu se poate opri într-unul din aceste ipostaze. Mi se pare că regenerarea continuă la nesfârșit. Lumea în care trăiește ea, în care este integrată și moartea. Moartea, ca un dat fresc al devenirii umane, generează atitudini și comportamente menite să conștientizeze la nivelul comunității apropierea și acceptarea trecerii în lumea de dincolo. Conform gândirii tradiționale, este vorba despre o trecere de la o stare (viață) la alta (moarte), puternic ritualizată în lumea satului. Privit întâi ca fenomen, mai apoi personificat, moartea constituie un capitol de bază în studiile etnografeilor universale, precum și a etnografeilor românești, fenomenul morții aflându-se chiar la baza tuturor religiilor. În cadrul comunicării vom lua în dezbatere concepția tradițională despre originea morții, reprezentarea morții în mentalitatea tradițională, referindu-ne, de asemenea, la mesagerii morții și superstițiile legate de aceasta. În urma cercetărilor efectuate, am constatat că toate comunitățile tradiționale au reușit să conserve până astăzi în scenariul morții și al înmormântării unele reminiscențe arhaice care depășesc canoanele bisericești, dar care, potrivit gândirii răsăritene, nu pot fi omise, pentru a nu perturba „drumul” celui care iese din lumea aceasta și intră în lumea de dincolo.

Cuvinte-cheie: moarte, tradiție, lumea de dincolo, superstiții.

Uniforma colar în RSS Moldoveneasc

Dr. Adrian DOLGHI,
Institutul Patrimoniului Cultural

În toate perioadele istorice, simbolurile au jucat un rol important în definirea culturii și identității. Unul dintre elementele specifice ale educației în RSS Moldovenească a fost uniforma colar. Uniforma colar din URSS a fost una dintre cele mai emblematice și memorabile caracteristici ale copilăriei sovietice.

În anul 1918, Guvernul Sovietic a emis Hotărârea cu privire la „Principiile de bază ale colii” care a abolit uniforma colar, separarea învățământului pe sexe, examenele și temele pentru acasă. Cu toate acestea, uniforma a revenit treptat în peisajul colar, împreună cu alte elemente specifice educației sovietice.

În RSS Moldovenească, ca și în întreaga Uniune Sovietică, uniforma colar a devenit obligatorie în anul 1949, în legătură cu introducerea obligativității învățământului mediu de apte clase. Aceasta a devenit o caracteristică distinctivă a elevilor sovietici și a avut mai multe funcții. Pe de o parte, uniforma reprezenta un indicator vizibil al statutului de elev și contribuia la crearea unei ordini vizuale în coli. Era un simbol al fraternității și identității colare, care forma sentimentul de apartenență la o comunitate și grup de elevi aleși. În anii postbelici, uniforma băieților imita uniforma militară: era compusă din pantaloni și tunică de culoare gri închis. În anii '60 a fost înlocuită cu uniforma mai puțin militarizată, constituită din pantaloni, sacou și cămașă albă. În anul de studii 1975-1976 a fost introdusă uniforma de culoare albastră, constituită din pantaloni și vest scurt, sub care se purta cămașă albă, iar elevii din clasele mari purtau sacouri din aceeași esență. Uniforma pentru fete consta dintr-o rochie din lână, de culoare maro, or (alb sau negru), guler și mânecă albe. Începând cu 1962, s-au răspândit și fustele albastre și bluze albe. Fetelor li se permitea să poarte fuste până la genunchi. Pentru ele trebuiau să-și prindă în două cozi/gâtle/cosice, împletite cu panglici, legate în fundi.

Insignele pentru octombriști, pionieri, comsomoliști, precum și cravata pionierescă reprezentau accesoriile obligatorii care completeau uniforma colară.

Prin uniforma școlară a fost promovată egalitatea socială, normele unice de comportament și standarde comune în ceea ce privește înfățișarea *vestimentară* a elevilor. Purtarea uniforme simboliza acceptarea regulilor. De asemenea, uniformă permitea identificarea în spațiul public a copiilor neșcolari, dar și a elevilor în cadrul colii și în afara ei. În anii postbelici, introducerea uniformei școlare a reprezentat o soluție pentru asigurarea cu haine a copiilor de vârstă școlară, industria textilă din URSS producea cantități mari de uniforme după aceleași modele unice aprobate. Uniforma școlară a reprezentat și un instrument al controlului social.

Cuvinte-cheie: *copilărie, uniformă, elevi, școală, RSS Moldovenească.*

Imaginile „perfect pitore ti” raportate la portul cotidian al iganilor (romilor) nomazi atestate în cartea de memorii a Reginei Maria „ ara Mea” (1917), lucrare cu cert valoare etnografic i artistic

Dr. Ion DUMINICA,
Institutul Patrimoniului Cultural

În cadrul comunicării, în baza surselor istoriografice recent explorate, în special a schiurilor etnografice realizate de Regina Maria a României (1875 – 1938) în opera memorialistică „ ara Mea” (Iași: Editura foii „Neamul Românesc”, 1917) vor fi reliefate aspectele inedite aferente portului cotidian utilizat în taberele iganilor (romilor) nomazi din România la începutul secolului XX.

Fiind pasionat să descrie și să promoveze imaginea pitorească a României spre „Marea Împărăție de peste mări (regatul Marii Britanii)”, Regina Maria a efectuat un pelerinaj, străbătând din loc în loc „ ara care a umplut de dor toate inimile românești”: pentru a cunoaște mai bine „sufetul de o melancolie stranie a poporului românesc”; pentru a descrie mai bine „lucrurile pe care le-a simțit” și „lucrurile pe care le-a văzut”.

Un compartiment inedit din această lucrare, Regina Maria a României l-a consacrat taberelor „nesfârșit de pitorești” ale iganilor nomazi: „Dacă alții au studiat datinele, «morală» și drumurile iganilor – eu m-am uitat la ei numai cu un ochi de artist, și în acest chip ei sunt un izvor de bucurie și de interes”. Anume aici, în mijlocul acestui popor, au fost descoperite cele mai frumoase chipuri: „Oricând am zărit din depărtare siluetele corturilor ighenești, n-am lipsit să merg acolo, și am cules impresii frumoase între acești străini vagabonzi; la orice vârstă ei sunt neînchipuit de pitorești, ba chiar a a de mult, încât uneori pareau că s-au pregătit cu gândul la efect. Acest neam de vagabonzi pe cîntoși, frumoși, rătăcite neconținut, cuprinzând în el toată taina drumurilor străbătute. Oriunde staționează, iganii sunt priviți cu neîncredere și bănuială – deoarece sunt știuți ca hoși. Este un farmec foarte năme în ei, și totuși, oriunde merg sunt străini”.

Autoarea decupează într-un stil artistic expresiv imaginile portului cotidian specific pentru 3 grupuri sociale din taberele iganilor nomazi: copiii, fetele tinere și bătrânele.

1. Copiii romi – „mici statui de bronz cu capete crește; mici vagabonzi

în floarea pământului; cerșetori zgomotoși”: „Copiii, mici vagabonzi în floarea pământului, alerg aproape goi, cer înd cu zgomot, f când tumble în praf, rostogolindu-se în picioarele trecătorului. Sunt o grea încercare pentru răbdarea cuiva, dar în același timp un izvor de nesfârșit desfătare pentru ochi. Mici statui de bronz cu capete creștice, buhoase, cu ochii mari înconjură și deșuviile de perle indescrivibile. O cămară rupt le acoperă pe așchii în corpul, altelei brațele lor sunt bătăgate în haine prea largi. Niciodată nu sunt mai încântători, decât când sar în sus cum își-a făcut Dumnezeu, având ca singur podoabă un ir de mărgele strălucitoare la gât”.

2. Fetele tinere rome – *„frumoase făpturi cu înfățișarea Egiptenelor; ființe atrăgătoare cu fețele oacheșe, zâmbărețe și îndrăznețe; regine cerșetoare*”: „Foarte frumoase sunt mai ales fetele tinere: drepte, de o statură deplină, cu olduri înguste, mâinile și picioarele gingașe. Orice zdreanță ce-și sucesc în jurul trupului plin de grație se prefacă într-o podoabă care le prinde. Se vor acoperi cu orice lucru de preț descalificat, pe care-l vor culege pe drum. Uneori prețioase vechi bucăți de broderie își vor isprăvi zilele pe trupurile acestor ființe atrăgătoare, crescându-le farmecul, dându-le înfățișarea unor regine cerșetoare. Cingători strălucitoare ce se invârt în jurul oldurilor și taliei lor, în laolalt toate aceste zdreanțe. Șuviile de perle ce atâră de amândouă părțile feței, sunt împodobite cu tot felul de bani, bucățele de sticlă colorată și de metal ori cu farmece de o ciudată înfățișare sau cu medalii sfinte. În jurul gâtului de culoarea bronzului, atâră iruri lungi de mărgele strălucitoare. Fetele acestea arată puținfal; sunt zgomotoase și îndrăznețe, ciorăpu înle pasădac prin cămășile lor rupte, se desfătă la razele soarelui, sânul și gâtul pe jumătate goale. Figuri pline de o mândrie inconștientă, cu înfățișarea Egiptenelor, cu dinți albi strălucitori, cu mâinile în olduri, cu capul răsturnat, frumoase făpturi cu fețele zâmbărețe și oacheșe, la care merită să te uiți neconștient”.

3. Bătrânele rome – *„vrăjitoare perfect pitorești, cu lulele de lut alb înfipte în colțul gurii; membrele respectate ale triburilor de țigani nomazi; ciudate făpturi bătrâne înfășurate în zdrețe veștede*”: „Am văzut bahadârce culcate în corturile lor, plecate asupra oalelor în ferbere, mestecând mâncăruri misterioase cu bucăți de bețe rupte. Aceste ciudate făpturi bătrâne, erau înfășurate în zdrețe veștede, care odată au fost strălucitoare; cu falnice fășii de stofă ce erau răsucite ca turbane în jurul capetelor lor: de sub care se strecură șuviile de perle sur, din neorânduiala nepieptănată. O lulea

de lut alb era înfpt în col ul gurii lor. Aceste vr jitoare batrâne, sunt mem-
brele respectate ale triburilor de iganii nomazi. Am întâlnit adesea perechi
de b trâni, mergând laolalt , b rba i i femei gârbovi i de vârst , obosi i,
pr fo i, acoperi i de zdren e, dar totdeauna perfect pitore ti”.

*Cuvinte-cheie: imaginea pitorească a României, taberele țiganilor
(romilor) nomazi, portul copiilor romi, portul fetelor tinere rome, portul
bătrănelor rome.*

Articolele de giuvaiergerie men ionate în foile de zestre ale ficelor de boieri din Țara Moldovei (sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea)

Dr. hab Alina FELEA,
Institutul de Istorie, USM

Trusoul cu zestre, un adevărat indicator al modei existente în sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea în rândurile fetelor și soțiilor boierilor din Țara Moldovei, conținea, pe lângă articole de vestimentație, rânduiala mesei, obiecte pentru dormitor etc., și articole de giuvaiergerie. Bijuteriile ocupau un loc important în zestrea dată fetelor din familiile înalte, în special în cele ale ficelor de boieri, fiind enumerate amănunțit în izvodul de zestre.

Numărul bijuteriilor, dar și valoarea lor, varia în funcție de poziția ierarhică a tatălui în rândul demnitarilor și de situația financiară a familiei. Uneori ele constituiau o întreagă avere. În categoria articolelor de giuvaiergerie erau incluse inelele, cerceii, brățările, coronițele. Lista de bijuterii din foile de zestre ale fetelor de boieri era completată cu lanțuri de aur, salbe, gherdane, futuri, luna, și cu Țigănișuri de mărghitară. În cele mai dese cazuri ele erau confecționate doar din aur, uneori erau garnisite cu diverse nestemate, dar puteau fi și din argint. Și paftalele erau incluse la bijuterii. Brățările, de asemenea, erau considerate articole de bijuterie, în cazul când erau confecționate din argint.

Printre cele mai populare bijuterii enumerate în foile de zestre se numără inelele, fiind de diferite tipuri. Inelele de aur puteau fi decorate cu diferite pietre prețioase: diamante, safire, smaralde etc. Prețul varia în funcție de pietrele utilizate la înfrumusețarea inelelor, de numărul nestematelor, dar și de numărul lor.

Cerceii, al doilea articol după popularitate, amintiți în foile de zestre sub denumirea *cercei* și *sărji*, erau de diferite forme și mărimi, garnisiți cu pietre prețioase. În unele foi de zestre era trecut și prețul cerceilor, care era stabilit în conformitate cu numărul, numărul și categoria nestematelor.

Foile de zestre sunt adevărate comori în studierea stilului vestimentar feminin din rândul elitelor din sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea.

Cuvinte-cheie: giuvaiergerie, podoaabe, inel, cercei, brățară.

Contribuții la studierea grupurilor profesionale în Basarabia interbelică . Comunitatea profesională a artiștilor de etnie rusă

Olga GARUSOVA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Structura socioprofesională a populației de etnie rusă din Basarabia în anii interbelici este studiată în literatura științifică mai ales în contextul trecerii la statutul de minoritate națională, care a provocat consecințe negative asupra activității de muncă. Între timp, odată cu transformarea bruscă a ocupațiilor familiare în comparație cu perioada istorică anterioară, au apărut și s-au extins sfere noi de activitate. Această tendință este observată apăsându-se la exemplul actorilor de teatru, ei formând un grup profesional public al intelectualității creative, a cărui apariție în Basarabia este asociată cu emigrația din Rusia postrevoluționară.

Comunitatea oamenilor de teatru de etnie rusă a fost formată din actori care au activat, până la părăsirea Rusiei, în diferite teatre din capitală și din provincie și și-au continuat activitatea de creație în teatrele private pe care le-au creat la Chișinău când turnee prin Basarabia. Procesul de formare și dezvoltare a acestei organizații profesionale este analizat în baza materialelor din presa anilor 1920-1930 și a memoriilor contemporanilor. Istoriile reale și biografiile, relevând o lume de viață specifică mediului teatral local rusesc, denotă importanța profesiei de actor din punctul de vedere al purtătorilor ei și al societății. În ciuda condițiilor materiale dure și a unui stil de viață migrator, actorii au rămas fideli profesiei lor. Pentru cei mai mulți dintre ei, munca teatrală n-a fost doar o sursă de existență, ci și o oportunitate de autorealizare, care aducea satisfacție atât morală, cât și creativă. Păstrând tradițiile profesionale de dinainte și încercând, în funcție de circumstanțele politice în schimbare, diferite forme de organizare a afacerilor teatrale și de interacțiune cu publicul, trupele actorilor ruși au încercat să răspundă la teptările și nevoile unui public larg. Actorii care s-au stabilit în Basarabia au ocupat o nișă culturală importantă pentru populația rusă, reprezentând un grup profesional al cărui rol social era cel mai solicitat în societate.

Cuvinte-cheie: *Basarabia interbelică, grupuri profesionale, comunitatea profesională a artiștilor de etnie rusă.*

Influența vest – europeană asupra vestimentației elitei comerciale autohtone

(sfârșitul sec. al XVIII-lea – începutul sec. al XIX-lea)

Drd. Sorin GRAJDARI,
Institutul Patrimoniului Cultural

Coco Chanel, una dintre cele mai influente femei ale secolului XX, spunea: „Moda nu este ceva care există numai în rochii. Moda este în cer, pe stradă, moda este legată de idei, de viață, de tot ceea ce ne înconjoară”. Prezentul studiu este dedicat, mai ales, cum reiese și din titlu, tot modei, doar că, de această dată, ne vom referi la influența vest – europeană asupra vestimentației elitei comerciale autohtone. Din cauza regimului de suzeranitate otomană, stilul oriental a fost pentru o perioadă îndelungată de timp un reper pentru negustorii autohtoni, dar și pentru alte categorii sociale. Deși purtarea straielor de tip oriental însemna loialitate politică față de Imperiul Otoman, în spațiul românesc treptat a pătruns și stilul vest – european.

Așa cum este și în zilele noastre, tinerii au fost printre primii care au „spart gheața” tradiției, mulți dintre ei în această perioadă studiau în Occident. În schimb, cei vârstnici rămăneau fideli vestimentației orientale.

În vestimentația negustorilor nu exista o integritate stilistică, doar o mică parte din negustori se îmbrăca în conformitate cu moda. Desigur, au existat și unele deosebiri între negustorii avari și cei mai puțini avari. În vestimentația țărilor înstărite ale societății, în prima jumătate a sec. XIX, au avut loc schimbări, în timp ce reprezentanții altor țări ale populației (cei mai puțini avari) au continuat să poarte haine de model vechi tradițional sau autohton.

***Cuvinte-cheie:** vestimentație, elită, negustori, comerț.*

Etnoecologia – concept i arii culturale

Dr. Natalia GR DINARU,
Institutul Patrimoniului Cultural

Problema interac iunii omului cu natura este de o v dit actualitate. În goana dup venituri, omul a încercat s - i subordoneze natura i i-a utilizat ira ional resursele, f r a ine cont c el însu i este o parte a naturii. Ast zi, omenirea a în eles necesitatea obiectiv de a- i schimba atitudinea, optând pentru conservarea mediului natural i minimalizarea polu rii acestuia, îns con tientizarea problemei reprezint doar un pas spre rezolvarea ei i nu redreseaz radical situa ia la nivel global. Renun area la excesivitate în aplicarea ideilor tehnocrate în favoarea celor ecosoft, reconsiderarea valorilor umane i revenirea la normele culturii tradi ionale de coexisten armonioas cu natura reprezint factori decisivi în supravie uirea omului pe terra.

În acest scop, consider m oportun relevarea unor secven e ale modelului cultural existen ial specific poporului nostru, care a excelat prin men inerea i idealizarea unui stil de via natural, prin tendin a de a asigura continuitatea vie ii i conservarea diversit ii sale. Etnoecologia se axeaz pe mecanisme, ce reglementeaz rela iile dintre om / societate i natur , prognozeaz impactul asupra mediului, ce poate s apar în rezultatul activit ii societ ii umane.

Considerându-se, real i formal, parte a naturii, omul î i creeaz habitatul, care constituie, în acela i timp, o realitate spiritual i una social . În structura i con inutul acestei realit i spirituale i sociale, un factor de prim importan este cultura, aceasta reprezentând un sistem de valori ce ghideaz oamenii în atitudinea lor fa de mediu, de propriul lor habitat i, mai mult decât atât, fa de natur în întregime.

Cuvinte-cheie: om, natură, intrera iune, cultură, societate.

**Cercetarea și clasificarea portului lipovenilor din Republica Moldova
ca modalitate de salvagădare a culturii tradiționale și de reprezentare
a realității etnoculturale contemporane
(contribuții la definiția problematicii)**

Irina IJBOLDINA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Portul popular al lipovenilor din Republica Moldova prezintă un domeniu important în cadrul culturii naționale tradiționale. În structura figurativă a costumului popular sunt redate reprezentările etice și estetice, religioase și magice ale poporului. Pentru lipoveni, vestimentația tradițională are o importanță particulară, în legătură cu faptul utilizării sale în spațiul liturgic. Atributele acestei dimensiuni rituale ale portului tradițional îi se datorează conservarea unică în mediul lipovenilor.

Descrierea costumului popular ca manifestare a particularităților sale arhetipale în vestimentație (prin siluetă, construcție, culoare și ornament) constituie un compartiment important în cercetarea menținerii culturale a lipovenilor din Republica Moldova. Cu toate acestea, în condițiile contemporane de modernizare și globalizare rapidă a realității socioculturale în Republica Moldova, care inevitabil afectează chiar și comunitățile de cultură tradițional-conservativă, precum sunt satele lipovene, problema salvăgădării patrimoniului lor cultural devine prioritară și concretă. În legătură cu aceasta, darurile îndrăgite din actualizarea problemei conservării și dezvoltării culturii populare tradiționale, prezentarea colecțiilor particulare unice ale costumului popular al lipovenilor din Republica Moldova capătă o importanță deosebită. Protecția culturii materiale a lipovenilor este imposibilă fără crearea unor fonduri muzeale, în baza exponatelor autentice, a organizării în satele a unor colecții în regim de muzeu. Spațiile muzeale, create într-un mediu autentic, prezentând o fixare și descriere a realității lor-cheie și a obiectelor din domeniul „cultura materială a lipovenilor din Republica Moldova contemporană”, contribuie la restabilirea integrității tabloului unic etnocultural al țării noastre.

Me te ugul piel ritului i produsul acestuia refectate în credin e i supersti ii

Ina ISAC,

Institutul Patrimoniului Cultural

În comunicare am abordat ca subiect de cercetare credin ele i supersti iile române ti care s-au respectat i practicat pentru utilizarea sau confecționarea pieselor din piele i blan ale ansamblului vestimentar tradi ional. Investiga iile bibliografce au demonstart c dincolo de rostul practic al obiectelor din mediul ambiant ele mai prezentau i multiple digresiuni de sens sau de gest.

Mentalitatea i via a poporului român a fost una foarte bogat i variat , ceea ce a dat na tere la diverse credin e i supersti ii în toate sferile de activitate. Provoc rile de fecare zi aduceau cu sine i anumite legi sau ritualuri augurale care se raportau la Dumnezeu, la Univers i la mediul natural, la mitologie, la comunitate sau la scopurile propuse. Intercalate în cotidian i manifestate sub forma unor credin e sau practici, supersti iile în deziderate au luat propor ii.

În ce prive te eviden ierea obiectelor de port din piele i blan , s-a remarcat faptul c ele au avut un rol mult mai complex decât cel de a acoperi corpul i a-l proteja de fenomenele naturii. Spre exemplu, rolul cojocului, atât pentru creator, cât i pentru purt tor a devenit unul conotativ, aceea i dimensiune a fost atribuit i altor elemente ale ansamblului vestimentar. Despe cojoc se eviden ia ca fiind un obiect prezent la na terea pruncului, având rolul de a întâmpina un om în această via sau de a-l înso i la ultima sufare i petrecerea sa spre nefin . Cojocul era un element esen ial în practicile ini iatice, fiind nelipsit la obiceiurile calendarice sau cele familiare, precum pe itul, logodna i nunta. Nu au avut regres nici alte elemente ale portului din piele i blan , precum cu ma, înc l mintea sau cureaua; acestea, de asemenea, pe lâng utilitate practic purtând i valori simbolice i revelatoare atât în rutina gospod reasc , cât i la practicile sau percep iile mistice.

Contemporanietatea, cu prezen a i orânduirile sale, a risipit sensuri i gesturi ale diverselor obiecte identitare. La fel, în diferite perioade istorice s-au dus campanii înver unate asupra credin elor i supersti iilor de orice fel. Ace ti factori au adus variet i de pierderi irecuperabile, iar prejudiciile suportate sunt greu de estimat.

Cuvinte-cheie: credință, superstiții, piele, blană, port, cojoc.

Ia z milslit din proverbe românești

Dr. Aron JINARU
Centru PISC Luxemburg

Proverbele românești, la fel ca portul popular, l-au însoțit pe om din totdeauna, fiind printre cele existente sale prin viaa sa toată. Sugestiv, ia românească, intrat în lumea proverbelor, leagă sufletele celor din casa și pintească și de afecțiunea maternă. Astfel, un proverb precum „fulcilor care se departează de satul său, trebuie că frații hainelor sale au fost esute cu afecțiunea maternă” exprimă prin hainele pe care le poartă dorul de casă și de copil rănit.

O paralelă între proverbe și ieșiri scoate în evidență inițială acestora și indispensabilitatea lor în viaa oamenilor. Proverbele reprezintă în elepciunea, iile reprezintă frumosul brodat cu înțelepciune.

Zicalele și proverbele sunt păstrate, prin transmitere pe cale orală, de fiecare popor în istoria devenirii sale; iile sunt fragmente perene ale istoriei românilor.

Zicalele și proverbele îndrumă și învață; iile asigură identitatea și apartenența la tradițiile autentice.

Colecția impresionantă de zicale, proverbe și pilde ale poporului nostru oferă sfatul de care avem nevoie, precum și motivația și îndemnul de a face lucrurile mai bine.

Atât proverbele, cât și iile se transmit generațiilor următoare prin viu grai sau prin metode arhaice.

Fiecare ieșire este particularizată de purtătorul ei. „Fiecare haină are proprietarul său.”

„Haina nu-l face pe om”. Lapidar, proverbul nu se oprește asupra materialității hainei. El postulează imediat o echivalență între îmbrăcăminte, concepută ca un întreg, și o categorie socială. Ia este a tuturor, este egal pentru toți, fiind un articol frumos și protector pentru cei sărmani, dar și un articol vestimentar, care reflectă mândria, demnitatea și noblețea, pentru cei înstăriți. Ia și proverbul egalizează interesele și categoriile sociale.

Ia trezește sentimente diferite, în funcție de purtătorul acesteia. Proverbul face apel la înțelegeră, îndrumă și influențează deciziile.

Ia, prin istoria, evoluția și perenitatea ei, este generată din înțelepciunea populară, din proverbele și pildele românești.

Cuvinte-cheie: proverbe, zicale, pilde, ieșiri, tradiții autentice.

Monahi i pelerini g g uzi la Muntele Athos. Însemn ri de c l torie.

Alexandru MAGOLA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Ierusalimul cu Sfântul Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos, Muntele Athos, Muntele Sinai din Egipt i alte locuri sfnte din Orient totdeauna au fost puncte de atrac ie pentru cre tinii din toat lumea. În secolele XIX, XX i XXI aceste locuri au fost i continu s fe vizitate de pelerinii de diferite etnii din Basarabia i apoi i din Republica Moldova. În calitate de închin tori, aceste sanctuare religioase au fost vizitate i de g g uzi. În perioada interbelic , despre pelerinajele lor scrie protoiereul Mihail Ceachir în studiul *Religiozitatea găgăuzilor*, publicat în revista *Viața Basarabiei* (Chi in u, 1934). Unii dintre ei, fiind atra i de via a monahal , au r mas în acele locuri sfnte pentru totdeauna. În timpul expedi iilor de cercetare i documentare în m n stirile, schiturile i chiliile pustnice ti din Muntele Athos în anii 2011, 2013 i 2014 au fost identi fca i câ iva monahi i mireni de etnie g g uz din Republica Moldova, care constituie subiectul acestei comunic ri. Din discu iile cu ei, am constatat c cel mai vechi locuitor g g -uz al Muntelui Athos este ierodiaconul Arsenie Sarandi din M n stirea rus *Sf. Pantelimon*, n scut în anul 1928 în satul Avdarma din jude ul Tighina, iar cel mai tân r este monahul Dorotei Triandaflos, originar din satul Copeac, stabilit în m n stirea greceasc Vatopedu în anul 2007. În rezultatul acestor c l torii s-a constatat c o parte din g g uzii afa i în Muntele Athos se consider greci, mai ales c unii din ei poart i nume de familie grece ti precum Sarandi sau Triandaflos; unii cunosc foarte bine limba român , iar al ii au necesitatea de a o cunoa te, pentru c în procesul activit ii lor au de-a face cu pelerinii români, care în num r mare vin pentru închinare i cu al i vorbitori de limb român din Muntele Athos.

Cuvinte-cheie: *Muntele Athos, Mănăstirea Sf. Pantelimon, Mănăstirea Vatopedu, Basarabia, Mihail Ceachir, Republica Moldova, călugări și mireni găgăuzi.*

Ia – simbol al tradiției și spiritualității românești

Dr. Lucian Ion MEDAR

Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

Costumul tradițional autentic românesc reprezintă unul dintre cele mai importante și valoroase elemente culturale și istorice pe care le are România. Este un punct de reper al identității naționale, ce relevă diferențele culturale și determină evoluția poporului român. Costumul tradițional românesc reprezintă o parte din zăcămintă istorică a României, însoțind-o pe români în toate etapele vieții. Costumul popular scoate în evidență caracteristicile care definesc modul tradițional de viață și credința puternică în Dumnezeu. El reflectă arta populară românească, dar și setea de frumusețe, de creație și dragoste pentru pământ.

Elementul principal al costumului popular este cmașă, purtată atât de femei, cât și de bărbați.

Ia românească se distinge prin eleganță, culoare, lejeritate, distincție, echilibru și nobilitate. Fiecare model de ie are caracteristicile și rostul lui, oferind o energie aparte purtătorului.

Motivele tradiționale de pe iile autentice românești sunt inspirate din natură și din viața oamenilor. Acestea reflectă spiritualitatea neamului.

Simbolurile românești tradiționale, cusute pe iile, emană o formă de energie pozitivă, care protejează, dar și încântă privirea. Nicăieri în lume nu este purtat vreun obiect de vestimentație așa cum este purtată ia românească: cu mândrie, cu fală, cu bucurie, cu încredere și speranță.

Un motiv, brodat frecvent pe iile românești, este motivul solar, care este pus în evidență sub forma soarelui sau a forii-soarelui, cât și stilizat, sub forma unui cerc. Inegalabilul sculptor universal Constantin Brâncuși a sculptat și rutilul, iubirea, sub forma unui cerc, simbolizând unitatea indestructibilă a unui cuplu dător de viață. Motivul solar este un simbol străvechi, care semnifică divinitatea, lumina soarelui, roata vieții, dar și ciclul vieții.

Crucea înconjurată de un cerc, rozeta, se regăsește în ornamentica tuturor țiilor, indiferent de zonă, în cadrul unor modele de mare efect estetic.

Un alt motiv cu valoare de simbol divin este strugurele. Strugurii reprezintă vitalitatea, vi-a-de-vie simbolizează viața eternă, iar vinul este asemuit cu sângele Domnului.

Cuvinte-cheie: *spiritualitate, simbol, motiv, port popular, ie.*

Ia – surs de inspira ie pentru creatorii de art

Dr. George NICULESCU

Universitatea „Constantin Brâncu i” din Târgu Jiu

Un indicator de încredere al valorii unei arte na ionale este recunoa te-rea acesteia în afara grani elor rii.

De i costumul popular este purtat foarte pu in i doar la evenimente tradi ionale, mai ales de vârstnici, începe s fe atractiv pentru omul modern, iar modelele populare sunt adoptate în diverse crea ii de designerii contemporani.

O ie autentic transmite sentimente puternice, de emo ie, de speran i de bucurie, celor care o poart , indiferent de zona geografc . De i pare o contradic ie, prin modele, culori, tehnici de broderie, forme, iile sunt unicate, adaptându-se la speci fcul fec rui purtor, dar i universale. Ele poart în sine tradi ia autentic , dar i modernitatea.

Ia a fost asimilat culturii românilor i a fost integrat în istoria artei României. Valoarea sa artistic s-a impus pe scena interna ional .

Ia româneasc a plasat România pe harta lumii artistice.

Surs de inspira ie pentru creatorii de art , ia româneasc a avut, are i mai ales va avea o carier interna ional în ascensiune. Ia a intrat în universalitate prin caracteristicile ei, prin for a pe care o eman .

Pictând bluza româneasc , Henri Matisse i-a conferit durabilitate artistic i recunoa tere interna ional . Ia a devenit simbolul românit ii i, mai ales, al feminit ii române ti. Armonia puternic a suprafe elor colorate confer acestei picturi o vitalitate remarcabil , reu ind s eternizeze bluza româneasc în arta viitorului. Pictura a reu it s surprind frumuse ea, candoarea, puritatea i energia pe care o degaj aceasta.

Ia româneasc apare în multe reprezent ri de subiecte istorice, dar i legat de sat i ranul român. Ia româneasc a contribuit la defnirea identit ii na ionale de-a lungul unor evenimente istorice semnifcative pentru formarea statului român. Pictori precum Constantin Daniel Rosenthal sau Theodor Aman au f cut din ia româneasc simbolul României revolu ionare din 1848 sau unirea celor dou principate – ara Româneasc i Moldova, în 1859.

Cadrul rural i tematica ei române ti sunt prezente în lucr rile pictorilor

români din a doua jum tate a secolului al XIX-lea pân la sfâr itul perioadei interbelice.

Pasionat de lumea satului românesc, pictorul Nicolae Grigorescu a reprezentat ia româneasc într-un cadru rural idilic în tablouri infuen ate de impresionismul francez al colii de la Barbizon.

Ia creeaz leg turi între artizani i industria modei, p strând tradi iile autentice. Ia româneasc reprezint o surs de inspira ie în continu cre te re pentru creatorii de art .

Cuvinte-cheie: *creator de artă, autenticitate, costum popular, modele populare, ie.*

Însemne ale categoriilor de vârstă reflectate în portul tradițional

Raisa OSADCI,
Institutul Patrimoniului Cultural

Este cunoscut faptul că portul tradițional încorporează informații referitoare la persoana purtătoare. În comunicare vom discuta asupra aspectelor specifice vestimentației, înălțimii minții, geometriei capului și bijuteriilor purtate în funcție de categoria de vârstă din care face parte purtătorul. De asemenea, fenomenele abordate au multiple variante zonale și locale, precum și cronologice, vom evidenția, cu prevalență, caracteristicile unitare ale faptelor culturale respective în mediul tradițional românesc.

În perioada copilăriei, de exemplu, până la primele semne ale începutului maturizării sexuale, portul cotidian al reprezentanților ilor categoriilor de gen masculin și feminin era puțin diferentiat. Bieții și fetițele purtau cămăși și lungi până la genunchi, confecționate din pânză de cas, de obicei, cu ornament simplu, dar diferit sub aspect cromatic, ce era amplasat la *gura / tăietura gâtului* și la *poalele cămășii*, precum și la *marginile mânecii*. Vara, aceștia umblau desculți și cu capul descoperit. Pe timp răsărit, îmbrăcau bunde și îi acopereau capul. Una dintre tunsurile specifice copiilor, frecvent atestată, era tunsoarea numită în jurul capului / *castronel / pe străchinuță* etc. Începând cu vârsta de 3 ani și jumătate - 4 ani, copiii purtau inele, pentru a fi protejați de factori negativi, cum ar fi: blestemele, duhurile rele, deochiul. În același scop, fetițele li se puneau cercei încă la vârsta de nouă luni. Imediat după naștere, copiii începeau să fie protejați cu amulete contra deochiului.

Cea mai importantă diferență dintre portul tradițional cotidian al copiilor și al reprezentanților celorlalte categorii de vârstă constă în faptul că copiii nu purtau, în mod obligatoriu, brâu. Spre deosebire de copii, toți ceilalți erau obligați să poarte brâu, deoarece se considera necesară separarea părții de sus a corpului de partea de jos, acestea, conform viziunii tradiționale, fiind diferite sub aspect energetic din cauza capacităților sexuale a persoanei. Portul tradițional de seară al copiilor avea structură similară cu cea a portului adulților, pe strâns, totuși, anumite diferențe.

Similitudini și diferențe se remarcă în portul tradițional al tuturor categoriilor și subcategoriilor de vârstă.

Cuvinte-cheie: categorii de vârstă, copii, port tradițional, însemn.

Asemnări și deosebiri referitoare la unele aspecte etnoculturale din dreapta și din stânga Nistrului (Republica Moldova) remarcate de turiști străini

Ecaterina PIHUROV,
Institutul Patrimoniului Cultural

Mulți străini care vizitează Republica Moldova în Transnistria evidențiază asemnări și deosebiri între ele în diferite aspecte. Pentru străini, regiunea transnistreană este o destinație mai exotică decât Republica Moldova, este o lume aparte, foarte diferită de ce au văzut în Chișinău sau în raioanele republicii.

Sub aspect etnocultural, străinii evidențiază în vlogurile lor că în Republica Moldova se vorbește mai mult în limba română sau moldovenească (pentru ei nu contează cum se numește limba vorbită, pentru că esența este aceeași), iar în regiune se vorbește preponderent limba rusă. În Republica Moldova, oamenii au încercat să teargă toată simbolică sovietică, pe când în regiunea transnistreană – simbolică sovietică este peste tot, oamenii se mândresc cu ea, statuile lui Lenin sunt peste tot în regiune. Politica din această regiune perpetuează memoria sovietică.

Transnistria este interesantă pentru străini pentru că s-a creat stereotipul că este „ultima republică sovietică”, sau „ultimul bastion sovietic”, și străinii sunt curioși cum arată acest teritoriu cu o nostalgie pronunțată față de perioada sovietică, pentru că nu este vorba de un regim comunist în Transnistria, dar mai mult de nostalgie față de URSS. Ei vor să trăiască o „veritabilă experiență sovietică”, mâncând în cafenele în stil sovietic. În Republica Moldova ei evidențiază mâncarea tradițională: mămăliga, friptura, sarmalele, plăcintele etc. Unii străini au remarcat că în Republica Moldova băutura tradițională este vinul, pe când în Transnistria – divinul.

Astfel, că străinii văd mai multe deosebiri decât asemnări între regiunile din dreapta și din stânga Nistrului a Republicii Moldova. Deosebirile în plan etnocultural cuprind aspectul lingvistic, etnic, alimentar ș.a.

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, Transnistria, aspecte etnoculturale, turiști străini, mass-media.

**Imaginile inexplorate ale romilor din ora ul Soroca (anii 60 ai sec. XX) relevate în desenele pictorului Mihail Gor man (1902–1972):
între umilin i demnitate**

Dr. Svetlana PROCOP,
Institutul Patrimoniului Cultural

În prezent, cercet torii în domeniul studiilor române valorific o varietate interdisciplinar de surse istoriografice, printre care un rol important îl ocupă operele artiștilor plastici, ce reproduc într-un stil realist viața cotidiană a romilor, ocupațiile lor, costumele tradiționale, aspectele culturale-antropologice.

În cadrul prezentei, vor fi introduse în circuitul științific imaginile inexplorate ale romilor din ora. Soroca, fixate în desenele artistului plastic sovietic, graficianul și ilustratorul Mihail Gor man (1902–1972).

Mihail Gor man este cunoscut ca autor de ilustrații pentru opere artistice, precum și autor de peisaje, portrete etnice, scene cotidiene ale locuitorilor unui oraș elvețian. De interes indiscutabil sunt acuarelele artistului, create de el în timpul deplasărilor de creație în Crimeea și RSS Moldovenească. La începutul anilor 60 ai sec. XX, pictorul s-a deplasat în RSSM, drept urmare au apărut o serie întreagă de desene în acuarelă, înfățișând locuitorii orașului Soroca, în principal, copii de diferite vârste și femei tinere. Un detaliu interesant, care unește aceste desene, este fixarea etniei oamenilor descriși, redată nemijlocit în titlurile lucrărilor: „Soroca. imagini” (1961), „O igancă într-o basma roșie” (1962), „Un tânăr igan” (1962), „Un băiat igan” (1967), „O fată igancă poreclită «Musc», ora. Soroca” (1967), „Ni te copii igan, ora. Soroca” (1967) și altele.

Toate detaliile, inclusiv costumele, sunt importante pentru percepția imaginii artistice în portretele lui M. Gor man. De fapt, hainele și accesoriile reliefate în portretele romilor ar trebui să transmit anumite informații despre apartenența lor etnosocială. Cu toate acestea, autorul desenelor în acuarelă urmează altă cale, punând mai mult accent pe expresia feței și a corpului, un rol important în transmiterea celor joace contrastul. Acestea și multe alte aspecte, ce vor fi reliefate în prezentare, joacă un rol important în conceperea portretelor în acuarelă ale romilor din ora. Soroca din anii 60 ai sec. XX.

Cuvinte-cheie: Romi, Soroca, pictorul Mihail Gorșman, imagini.

Portul popular în diverse versiuni ilustrative ale baladei „Me terul Manole”

Dr. hab. Victoria ROCACIUC,
Institutul Patrimoniului Cultural

Subiectul simbolic al baladei „Me terul Manole” are legături morfologice cu mitul sacrificiului care a apărut în preistorie, dezvoltându-se în mai multe culturi și în cultura geto-tracică, fiind adesea confundat cu ideea originii rii Românești. Legenda Me terului Manole cunoaște peste 200 de versiuni. Este cea mai frumoasă legendă din fondul folcloric românesc bazată pe motivul cu o puternică semnificație estetică, de caracter lirico-poetic și totodată tragic, în care frumosul atinge valorile sublimului. Ideea c o operă de artă de valoare nu se creează fără sacrificii și dinuă după moartea autorului este universală. Trupul muritor al lui Manole transformat în izvor (*Fântâna lui Manole*), prin ipostaza zborului și trecerea în altă ipostază, de personificare a naturii, accentuează conceptul despre moarte și nemurire a naturii și a creatorului, magia existenței și creației. La București, în formă de ilustrații de carte, viziunile plasice ale acestor teme au fost create de Emilia Boboia (1968, Editura Tineretului), Emil Chendea (1976, „Albatros”), iar la Chișinău cele mai valoroase versiuni ilustrative sunt semnate de Ilia Bogdesco (1986, „Literatura Artistică”) și Eudochia Zăvțur (1998, „Cartea Moldovei”). Aceste interpretări merită o cercetare comparativă detaliată și din punctul de vedere al abordărilor plastice ale elementelor portului personajelor ilustrate și ale decorului. Desigur, în mod obișnuit, orice ilustrator în procesul de căutare a soluțiilor plastice pentru balada „Me terul Manole” se va baza pe cunoștințele despre costumul tradițional din Muntenia. Însă creația plastică are legitimiți separate de punere în valoare a accentelor semantice și emoționale de ordin diferit.

În zona Argeului, portul popular se înscrie în categoria portului cu fote, forma și denumirea pe care a luat-o fusta femeii de la sat. Costumul bărbătesc a urmat un croi și o ornamentare relativ uniformă pe teritoriul românesc. În zona de strălucire a curților domnești a Argeului se purta ia, fota, marama de bumbac sau din borangic, brâul roșu, precum le descrie și muzeograful Mădălina Manolache. Spre exemplu, „ia de la Arge era grea, bogată, strălucitoare, se croia din patru bucăți de esătură, fiind încrețită la gât printr-un guler. Mâneca prezintă bant sau benti ori pomeant, care se poartă r-

sucit . Întreaga ie se decora cu motive forale, în negru, ro u sau vi iniu, întâlhidu-se evident i motive geometrice. Cus tura e dens , realizat cu lân sau borangic, iar ca tehnic de cusut se foloseau punctele *brăduții de Argeș*, crucea, l n i orul i tighelul. Broderia sau ales tura erau îmbog ite cu fr de argint sau aur i futuri”, men iona M d lina Manolache.

De i consctruc ia simbolic a subiectului narativ face trimitere la temele proto- sau pre-bizantine, bizantine i cele legate de spa iul geografc muntenesc etc., ilustra iile autorilor remarca i descoper i interpret ri creative individuale. În acest context este curios s analiz m stilul i metodele plastice de abordare a elementelor vestimentare ale personajelor ilustrate i s observ m în ce m sur ele sunt legate de cuno tin ele generale despre portul popular arge ean. Astfel, avem prilejul s distingem i mai precis ideile ce se afau la baza diverselor concep ii ilustrative i de design al c r ilor cu balada „Me terul Manole”.

Cuvinte-cheie: *baladă, ilustrație, grafică, carte, narațiune, simbol, poetic, liric, tragic, ornament, port popular.*

Prelucrarea artistică a pietrei în zona Codrilor Orheiului, reflectată în filmul documentar din RSS Moldovenească

Dr. Sergiu SUVAC,
Institutul Patrimoniului Cultural

Prelucrarea artistică a pietrei rămâne până în prezent un domeniu deosebit de important al meșteșugului din zona Codrilor Orheiului. Acesta ocupă o poziție atestată arheologic inclusiv în spațiul vizat, încă din paleoliticul superior. În țara noastră, meșteșugul prelucrării pietrei a devenit subiectul unor filme documentare încă din perioada sovietică. La studioul „Moldova-Film”, în anul 1966, apare documentarul *Piatră, piatră*, regia și scenariul apar înănd lui Vlad Iovi și Serafim Saka. Filmul demonstrează complexitatea procesului de muncă într-o mină subterană din preajma Orheiului Vechi, unde calcarul este tăiat, apoi este scos la suprafață, urmând să fie utilizat ca materie primă pentru construcții și prelucrare artistică. Anume acolo, sub pământ, pornește drumul pietrei către transformarea sa într-un produs artistic.

Un alt documentar cu denumirea *Ornamente* (partea I), în regia lui Ion Mija, este produs în anul 1968 de către Telefilm-Chișinău. Lucrarea elucidează tradițiile românești ce au supraviețuit în perioada comunistă. Dintre acestea face parte și meșteșugul cioplitorului în piatră din zona Codrilor Orheiului, în vetrele satelor Brănești, Butuceni și Furceni. Documentarul relevă munca meșterilor pietrari, iar rezultatele acestei munci sunt reflectate prin prisma ornamentelor imprimate în piatră, care au fost atestate pe coloanele caselor, pe pereții prispelor, pe hogașuri, pe stâlpi de porți, fațadele beciurilor etc.

Regizorul Vlad Druck lansează în anul 1982 documentarul *Neobosite mâinile tale*, elaborat, de asemenea, la studioul „Moldova-Film”. Regizorul pune în valoare meșterii populari din diferite zone etnografice. Filmul îi prezintă, inclusiv, pe pietrarii din zona Codrilor Orheiului, ca fiind adevărați oameni de artă, care, cu ajutorul unor unelte simple, creează opere de artă de o incontestabilă valoare.

Considerăm că filmul documentar din perioada sovietică reprezintă o sursă veritabilă ce oferă posibilități importante de cunoaștere a meșteșugului prelucrării artistice a pietrei.

Fotografiile vechi – surs de cercetare a tradițiilor în vestimenta ie a evreilor din Basarabia

Dr. Irina IHOVA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Expedițiile etnografice întreprinse în prima jumătate a secolului XX, cu scopul de a documenta date despre cultura, arta și viaa de zi cu zi a evreilor, nu au avut ca obiectiv evreii din Basarabia. Binecunoscutele expediții ale lui Semion Anski (Solomon Rapoport), care aveau ambiția de a colecta cât mai mult din cultura tradițională a evreilor din Europa de Est (cu alte cuvinte, evreii din zona lor deedere în Imperiul Rus), distruse de noile influențe culturale, de emancipare și de modernizare. Prima expediție, în 1912, a acoperit teritoriul Volâniei, în timp ce în 1913, cea de-a doua, a pornit de la Dubno spre nord, pe teritoriul care este astăzi Belarus. Cea de-a treia urma să meargă spre sud, spre Podolia și Basarabia, dar planurile au fost zădărnice de izbucnirea Primului Război Mondial.

Nici marele fotograf Roman Vișniak, cel care era pasionat de a reda cotidianitatea evreilor din Europa de Est între 1935 și 1939 nu a reușit să ajungă în Basarabia, fiind oprit de ororile Holocaustului.

Putem extrapola, într-o anumită măsură, cunoștințele noastre despre viaa evreilor din Volânia, Podolia și Polonia în Basarabia, dar ar fi corect să ne concentrăm asupra surselor despre viaa cotidiană basarabeană. Și există astfel de surse – este vorba de fotografi de familie, pe străzile de evreii basarabeni din RASS Moldovenească și din emigrație. Studiul nostru despre portul evreilor din Basarabia din prima jumătate a secolului XX se bazează pe analiza acestor fotografii. Analiza numeroaselor fotografii din arhivele private pe care le avem la dispoziție ne permite să urmărim tendințele vestimentației purtate de evreii basarabeni în prima jumătate a secolului XX, diferențele generazionale, influențele la care a fost supus costumul evreiesc și evoluția acestuia.

Imaginea Fântâniei: de la națională la universală

Dr. Violeta TIPA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Apa este unul dintre cele patru elemente esențiale ale vieții prezente în miturile cosmogonice universale. Apa prin intermediul izvorului/fântâniei va trece prin toate legendele și poveștile lumii, prin cele două semnificații ale sale – apa vie și apa moartă, care doar împreună își fac efectul benefic.

Fântâna este nelipsită în tradițiile și cutumele populare, începând cu ritualul în lăcării ei până la mulțimea de semnificații. În afară de faptul că fântâna prin apă sa este un simbol al vieții, fântâna este desemnată ca un loc semnificativ al întâlnirilor și despărțirilor, a tradițiilor și ritualurilor. De-a lungul secolelor, imaginea fântâniei a obținut un caracter polifuncțional, fiind utilizată și immortalizată în toate genurile de artă populară și profesionistă, inclusiv în film.

În filmografia moldovenească semnificațiile/motivul apei îl regăsim în pelicula documentară *Fântâna* (1966) a regizorului Vlad Iovi. Semnificațiile apei vor fi preluate în filmul *Neam de fântânari* (1982) al lui Mircea Chistrug, în care regizorul redă dramaturgia spectacolului de înalțăre a fântâniei. Or, în spiritualitatea românească „...să parea unei fântâni este un rit de expiere a păcatelor și una dintre cele mai importante binefaceri”.

În filmele de ficțiune fântâna își are semnificațiile sale. Dar, în mod special, apa vie și apa moartă sunt elemente de bază ale poveștilor populare moldovenești și evident se regăsește în filmele-povești. Aici, lângă izvor/fântână este locul unor evenimente nodale în dramaturgia drumului de devenire a eroului principal. Astfel, izvorul cu apă vie îl readuce la viață pe Făt-Frumos în filmul cu același titlu în regia lui Vlad Iovi.

Ne vom opri la caracterul polifuncțional al imaginii fântâniei în filmele-povești, în special la cele inspirate din opera lui Ion Creangă, precum: *De-aș fi... Harap Alb* (1965), *Maria Mirabela* (1981) și *Rămășagul* (1986) – toate în regia lui Ion Popescu Gopo; *Se caută un paznic* (1965) după scenariul lui Vlad Iovi și regia lui Gheorghe Vodă etc.

Cuvinte-cheie: film, fântână, apă, izvor.

Caracterul popular al culturii sovietice

Dr. Valentina URSU,
Universitatea Pedagogic de Stat „Ion Creang ” din Chi in u

Cultura sovietic reprezint totalitatea cultural existen ial ce s-a constituit în URSS în perioada anilor 1917-1991, fiind rod al sistemului politic i social sovietic. Nucleul culturii sovietice l-a reprezentat ideologia, iar formele culturii (de mas , artistic , comportamental etc.) au fost organizate dup modele ideologice.

Fondatorul concep iei ideologice a statului sovietic fa de cultur a fost V. Lenin. În mai multe lucr ri V.Lenin examineaz problemele raportului dintre art i realitate, art i popor, caracterul de clas i cel de partid al literaturii i artei, arta i concep ia despre lume a creatorului ei etc. V. Lenin sublinia c reflectarea lumii obiective de c tre om, în general, i de c tre omul de art , în particular, este un proces complex, care angajeaz în mod inerent întreaga subiectivitate a fin ei umane. Aici, dup p rerea lui, este foarte important concep ia despre lume, a atitudinii de clas i de partid a artistului în procesul crea iei.

Raportul dintre arta socialist i tradi iile artistice din epocile precedente sunt interpretate de c tre V. Lenin în felul urm tor: „Cultura proletar trebuie s apar ca o evolu ie freasc a totalit ii de cuno tin e pe care le-a dobândit omenirea sub jugul societ ii capitaliste, al societ ii mo iere ti i al celei birocratice”. Astfel, dezvoltarea freasc pe baza tradi iilor mo tenite de la genera iile anterioare trebuie s poarte un caracter de clas , revolu ionar: „...Noi lu m din fiecare cultur na ional numai elementele ei democratice i elementele ei socialiste, le lu m numai pe ele i absolut în opunere cu cultura burghez , cu na ionalismul burghez al fec rei na iuni”. Cu privire la raportul dintre na ional i interna ional, Lenin men iona: „Cultura interna ional nu este antina ional ”.

Aceste caracteristici ale culturii na ionale, expuse de c tre V. Lenin, vor f utilizate pe parcursul întregii istorii a URSS în lupta împotriva ideilor na ionale. În v tura despre cultura burghez i proletar a servit ca fundament teoretic pentru lichidarea pluralismului ideologic i politic, pentru justificarea impunerii for ate a gândirii unice, pentru dezmo tenirea cultural a popoarelor.

Cultura trebuia să reflecte modul de trai și preocupările muncitorului și ale aliaților săi – țăranul colhoznic. Intelectualitatea, omul de artă, provenite din rândurile poporului, erau cei ce erau datori, dar și dispuneau de abilitățile necesare pentru a promova munca, dăruirea, devotamentul, responsabilitatea, tenacitatea etc. – calități indispensabile ale cetățeanului unei *societăți noi – comuniste*. Totodată, crearea culturii sovietice a fost o datorie a întregului popor, astfel fiecare reprezentant al comunității a fost obligat să participe activ în acest proces.

Cultural Transfer in the Clothing Designs of Fashion Designer Zeynep Tosun

Dr. H. Nurgül BEG Ç,

Izmir Demokrasi University, Faculty of Fine Arts, Izmir, Turkey Dilem
DO AN, graduate student

Izmir Demokrasi University, Institute of Social Sciences, Izmir / Turkey

Cultural differences are at the forefront of the features that distinguish the communities living in the world from each other. In this context, socio-economic and socio-cultural lifestyles, developing technology and the influence of international clothing brands in the fashion industry, and clothing cultures are gradually disappearing. For this reason, textile and fashion designers are ambassadors for the survival and promotion of ethnic fabrics, clothing, equipment, motifs, colors and ornaments by including them in their designs. Depending on these developments, *tel kırma*, which is an ornamentation tool used in household and clothing items within the tradition of dowry in Turkish culture, has been included in the designs by fashion designer Zeynep Tosun in cross-stitch embroidery and has mediated the promotion of culture.

In this study, the Apasas Special Design and Harem Nights capsule Haute Couture collection prepared by fashion designer Zeynep Tosun using traditional methods in clothing designs will be analyzed and introduced. The *tel kırma* technique, in which the embroidery, which is included in the Traditional Handicrafts, comes to life in innovative designs apart from the traditional use, is included in the designs. The *tel kırma* technique in her designs is produced under different names in many parts of Anatolia and this ornamentation technique, which has survived to the present day, attracted the designer's attention. *Tel kırma*, also known as *Bartın* work, is made with its own special tools and equipment in clothing, textiles and home utensils. The embroidery details in the designs are seen in the collections of the fashion designer with the principle of transferring the tradition to the future. The study will include a personal interview with fashion designer Zeynep Tosun, a review of written and media sources, and an analysis of news on social media.

Keywords: culture, Zeynep Tosun, design, fashion, *tel kırma*.

Traditional culture in urban environment – a way of identity maintenance

Phd.. Nina IVANOVA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Urban environment represent a complex heterogeneous system, which offers such positive opportunities as work, education, socialization, social networking, cultural diversity etc. Nevertheless, the overall complexity of modern cities may serve a challenge for integration, because of infrastructure, life style, rules of communication and social behavior, physical and psychological stress etc. Researchers point out that generally urban way of life completely opposes the rural one in its temporal, physiological and social characteristics. Globalization in the cities is another challenge for ethnic cultures, for it means gradual cultural unification and disappearance of traditional life styles.

Chisinau, being a capital city with a general vector of modernization and globalization, is an interesting case for investigation, for it demonstrates a widely performed adaptation of traditional rural practices to the urban environment. The roots of this phenomenon can be found in history of the place, in social processes of urbanization and recent period of transition. From the other hand, ethnic rural culture contributes to the identification processes and construction of the country brand in the context of globalization. These are the reasons why traditional rural practices of speech and behavior, food and music preferences, holidays and representations find in Chisinau a less stressful environment for adaptation. Our empirical research (semi-structured interviews) showed, that Chisinau dwellers of rural origin mainly continue to manifest their ethnic identity through a range of possibilities, for example family and kin holidays.

Funeral clothes of the Lipovans of the Republic of Moldova

PhD Tatiana Zaikovsky,
Institute of Cultural Heritage

On the basis of interviews conducted by the author with informants from villages with a compact population of Old Believers in the Republic of Moldova, the features of their funeral clothes were revealed. Usually a woman prepares it in advance (at about 50 years old and even earlier) for herself and her husband: white cotton fabric, several meters of white satin ribbon, etc. are bought. After the death of a person, only a shroud is sewn. In the event of a sudden death, the entire set of clothes is, for obvious reasons, sewn after it has happened. Both for men and women a belt (as a talisman) and a pectoral cross (but not on a metal chain, but on a special braided cord – gaitan) are obligatory. A man is dressed in a long-sleeved shirt and trousers; a jacket is not allowed. A woman's shirt should be long, with long sleeves, her neck should be covered, "that is, there should be buttons up to the neck – right up to the place where the thyroid gland is located" (village Pokrovka), a sundress of any color is worn over the shirt (for the elderly, more dark). Informants point out that a woman is dressed up the way she was married: two braids are braided, they are laid on her head in a special way, then a "kichka" (a small soft hat) is put on, which is tied with a kerchief. If an unmarried girl dies, then one braid is braided and a ribbon is woven into it. No decorations, as well as embroidery, etc. are allowed. Ordinary shoes are not used; it is believed that the dead should have soft shoes (they sew them or buy slippers in a store). A shroud is put on over all the clothes (it is sewn without knots) – this is a large piece of fabric sewn at an angle like a hood that reaches to the heels or knees. Above, at the front, its edges are folded. Then the deceased is tied up three times crosswise with a white satin ribbon. A "lestovka" (beads) is tied on the ring finger of the left hand, and a "podruchnik" (a prayer rug) is placed next to or under the head.

Key words: Lipovans, Republic of Moldova, funeral clothes, belt, cross, shirt, "kichka", sundress. Informants indicate that a woman is dressed the way she was married: two braids are braided, they are laid on her head in a special way, then they put on a kichka (a small soft hat), tie a scarf and a scarf

(1891–1937)

7	1891 .	-		
1917 .		-		
II	1918	-		
		1920 .		
1922 .		-		
		1923 .,		
		-		
		-		
		-		
	()	1928 .		
		-		
		1930 .		
		-		
8	11	13	1937 .	-
		1937 .		-
	:			-

... ,
 ,
 -
 .
 -
 -
 ,
 ,
 -
 .
 -
 ,
 -
 .
 (-
). - - 2023 . -42 .
 .
 « - ...»
 : (« »), -
 (« »), « »), -
 (« »), -
 (« »),
 »). « ,
 ? » ?» -
 , , ; « » ; -
 ; (« ?»; « -
 ?»), .
 , , -
 : , , -
 , - , .

CUPRINS / CONTENT

Valentin ARAPU	Dimensiunea imagologic a descânt toarelor: 12 chipuri, vestimenta ie, inute, mod de habitat (aspecte etnoculturale i antropologice)
Corina-Ana BORCO I	Sânzienele îmbr cate în ie înobileaz frumosul i 13 puritatea
Carolina COTOMAN	Moartea în mentalitatea tradi ional 14
Adrian DOLGHI	Uniforma colar în RSS Moldoveneasc 15
Ion DUMINICA	Imaginile „perfect pitore ti” raportate la portul 17 cotidian al iganilor (romilor) nomazi atestate în cartea de memorii a Reginei Maria „, ara Mea” (1917), lucrare cu cert valoare etnografic i artistic
Alina FELEA	Articolele de giuvaiergerie men ionate în foile de 20 zestre ale ficelor de boieri din ara Moldovei (sec. al XVII-lea începutul sec. al XIX-lea)
Olga GARUSOVA	Contribu ii la studierea grupurilor profesionale în 21 Basarabia interbelic . Comunitatea profesional a arti tilor de etnie rus
Sorin GRAJDARI	Infuen a vest – european asupra vestimenta iei elitei 22 comerciale autohtone (sfâr itul sec. al XVIII-lea – începutul sec. al XIX-lea)
Natalia GR DINARU	Etnoecologia – concept i arii culturale 23
Irina IJBOLDINA	Cercetarea i clasificarea portului lipovenilor din 24 Republica Moldova ca modalitate de salvagardare a culturii tradi ionale i de reprezentare a realit ilor etnoculturale contemporane (contribu ii la defnirea problematicii)
Ina ISAC	Me te ugul piel ritului i produsul acestuia 25 refectate în credin e i supersti ii
Aron JINARU	Ia z milslit din proverbe române ti 26
Alexandru MAGOLA	Monahi i pelerini g g uzi la Muntele Athos. 27 Însemn ri de c l torie

Lucian Ion MEDAR	Ia – simbol al tradi iei i spiritualit ii române ti	28
George NICULESCU	Ia – surs de inspira ie pentru creatorii de art	29
Raisa OSADCI	Însemne ale categoriilor de vârst relectate în portul tradi ional	31
Ecaterina PIHUROV	Asem n ri i deosebiri referitoare la unele aspecte etnoculturale din dreapta i din stânga Nistrului (Republica Moldova) remarcate de turi ti str ini	32
Svetlana PROCOP	Imaginile inexplorate ale romilor din ora ul Soroca (anii 60 ai sec. XX) relevate în desenele pictorului Mihail Gor man (1902–1972): între umilin i demnitate	33
Victoria ROCACIUC	Portul popular în diverse versiuni ilustrative ale baladei „Me terul Manole”	34
Sergiu SUVAC	Prelucrarea artistic a pietrei în zona Codrilor Orheiului relectat în filmul documentar din RSS Modloveneasc	36
Irina IHOVA	Fotogra file vechi – surs de cercetare a tradi iilor în vestimenta ie a evreilor din Basarabia	37
Violeta TIPA	Imaginea Fântâniei: de la na ional la universal	38
Valentina URSU	Caracterul popular al culturii sovietice	39
Nurgül BEG Ç, Dilem DO AN	Cultural transfer in the clothing designs of fashion designer zeynep tosun	41
Nina IVANOVA	Traditional culture in urban environment – a way of identi-ty maintenance	42
Tatiana Zaikovsky	Funeral clothes of the Lipovans of the Republic of Moldova	43
		44
	(1891–1937)	45
	:	46